

Előfizetési ár:

Egész évre	4 K.
Fél évre	2 K.
Negyed évre	1 K.
Egyes szám 20 f.	

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Kiadja az Orsz. Erdészeti Egyesület
(Budapest, V. Alkotmányutca 6. sz.)

Felelős szerkesztő:

TÜRÖK SÁNDOR m. k. erdőmester,
erdőéri szakiskolai igazgató.

AZ ERDŐ

Hirdetési díjak:

Egy hasábos garmondsor vagy annak helye 40 f. Egész oldal 40 K. Fél oldal 20 K. Negyed oldal 10 K. Nyolczad oldal 5 K.

Többszörös megjelenés esetén engedmény megegyezés szerint.

Előfizetők részére az álláskinálat és kereslet rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

Az előfizetési ár „Az Erdő kiadóhivatala” czímen Temesvár-Belváros, Uhrmann Henrik papirkereskedése, küldendő.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő” szerkesztőségéhez, — Temesvár 3, Vadászterdői erdőéri szakiskola.

Az Erdő munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalan származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erd. Egyes. által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Tartalom:

-y. -y.: Hazai erdőgazdaságunk történetéről.

(t. p.): Méhészet.

Dr. Kukuljevič József: Mire ügyeljünk állatvásárlásnál?

Különlélek: Mezőgazdasági muzeum. — A telkividéki vadász-társulat. — Pillangótenyésztés. — Bacillusok a vasúti jegyeken. — A dohányfist halása. — Honnan veszik a kámfort.

Hasznos tudnivalók: Nyári trágyázás a zöldséges kertben. — A paradicsom ragyája.

Pályázati hirdetmények.

Hirdetések.

A tárczában:

Pálosi Dénes: Az erdőőr fia.

Hazai erdőgazdaságunk történetéről.

Irta: -y. -y.

Az erdészeti ismereteknek napról-napra és egyre szélesebb körben látható terjeszkedése mellett, különösen pedig az erdők főhasznát nyújtó faanyagoknak már emelkedett s remélhetőleg szilárd alapon álló árviszonyai mellett örömmel tapasztaljuk, hogy az erdők jelentősége, fontossága, rendeltetése és értéke iránt az érdeklődés is mindegyre növekedik.

Egy másik kevésbé örvendetes körülmény eleink hűnös erdőpusztításainak, úgy egyesekre, mint — nem egy helyt — egész községekre és vidékekre kiható káros következményeivel szintén az erdők fontosságára tereli figyelmünket, főleg azoknak a nagy áldozatoknak súlya folytán, melyek az erdők pusztulásával nyomon követő kopárságoknak nagy fáradsággal és még nagyobb anyagi áldozatokkal való újraerdősítése által nehezednek, akár közvetlenül az érdekelt birtokosra, akár közvetve a közérdekű terheket viselő államháztartásra.

Erdőgazdaságunknak lapunk legtöbb olvasója előtt is már ismeretes mai állapotát az em-

líttettem két fontos körülmény, mint a tengerjáró hajót a hullámok az érdeklődésnek mozgó felszínén hordozzák és haladásának, fejlődésének útján ma már törvényes intézkedések irányítása mellett az erdő szeretete által lelkesített nagyszámú szakképzett tisztikar halad, fáradhatatlanul s nem ritkán önzetlen buzgósággal munkálkodva a közérdek szolgálatában.

Az erdők megbecsülésének mai fokán tisztában vagyunk már azzal is, hogy a helyes erdőgazdaság fogalma alatt egy erdőbirtoknak olyan művelését értjük, amely mellett az erdő minden értékesíthető termékének — lehetőleg emelkedő — jövedelmezése állandóan tehát örökre biztosítva legyen. Azoknak az erdőknek pedig, amelyeknek fentartása nem a tartamos vagyis állandó jövedelmezés szempontjából érdekli a birtokost, hanem egyéb célokért, különösen közérdekű, nem ritkán országos jelentőségű okokból, védelmi szempontból kell ezeknek az erdőknek jókarban tartásáról gondoskodni: szintén van gazdálkodási módja és rendszere, ahol azonban a jövedelmezés csak nagyon alárendelt vagy egyáltalán semmi jelentőséggel sem bír, illetőleg a védelmi s más közérdekű célnak van alárendelve.

Tudjuk pedig, hogy erdőgazdaságunk a gyakorlati és elméleti tudományokkal kapcsolatosan és csak az utolsó évtizedek törvényes intézkedései által jutott a fennebb körvonalozott fejlettségű fokra s úgy ennek is, mint államháztartásunk bármely egyéb közgazdasági tényezőjének a régmúlt időktől napjainkig szemmel tartható kialakulása már a történetíró feljegyzései közt foglal helyet.

Érdekességénél fogva tehát hazai erdőgazda-

ságunk történetének, különösen pedig főbb mozzanatainak megismeretése lapunk olvasóinál is figyelmes érdeklődésre fog találni.

Negyven évi munkásságra visszatekintő Országos Erdészeti Egyesületünk hazánk fennállásának ezredéves ünnepeléséhez egyebek közt azzal járult méltóan hozzá, hogy elhatározta a magyar erdőgazdaság történetének megírását. Hogy pedig a történetíró az ehhez szükséges adatokat majd annál könnyebben kaphassa kezeihez, Egyesületünk előbb összegyűjtette mindazokat a kiadott vagy kiadatlan okiratokat, amelyek a magyar erdőgazdaságra vonatkozólag egész az 1867-ik évig megírtak s azokat három vastag könyv alakjában még az 1896-iki millenniumi esztendőben ki is adatta.

E munka címe: Magyar Erdészeti Oklevéltár. Magyarország ezredéves fennállásának emlékére kiadja az Országos Erdészeti Egyesület. Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta az egyesület megbízásából Tagányi Károly. (I. kötet 1015—1742., II. kötet 1743—1807. és III. kötet 1808—1866. Budapest, Pátria irod. váll. részvénytársaság könyvnyomdája 1896.)

A 3 vastag kötet magában foglalja mindazokat az okiratokat, melyek hazai erdőgazdaságunknak a honfoglalástól kezdve az Országos Erdészeti Egyesület megalakulásáig való fejlő-

Az erdőőr fia.

Irta: Pálosi Dénes.

V.

Gyuri egy pillanat alatt földre teperte a két embert, anélkül, hogy fogait használta volna s bennük az ijedségen kívül egyéb kárt tett volna.

Pistukát is meglepte a nem várt eredmény, de egyúttal bátorsága is fokozódott. A rozsdás flintát rásegezte a földön fetregőkre s hivatalos komolysággal a megadásra szólította fel őket.

A megijedt alakok nem tehettek mást, megadták magukat s megígérték, hogy mindent megtesznek a mit akar, csak hívja vissza a fogát mutogató szörnyeteget. Pista előbb összeszedte a fejszéket s miután magához vette, felszabadította a fogságból a rabokat. Befogatott

dését állítják elének s amely okiratokat a munka szerzője aránylag nagyon rövid idő alatt az ország minden részéből, az állami, törvényhatósági és magán-levéltárakból és a hécsi cs. és kir. közös pénzügyminiszteri levéltárból fáradhatatlan szorgalommal kutatót fel és gyűjtött össze. Mindegyik kötet az erdőgazdaság egy-egy korszakára vonatkozó adatgyűjteményt tartalmaz, melynek a történetírás szempontjából való nagy értékét akkor tudjuk legjobban méltányolni, ha a szerzőnek az I. kötethez irt bevezető cikkéből igyekszünk »A magyar erdőgazdaság fejlődésének« kis keretbe foglalt képét szemünk elé állítani.

E nagybecsű munka »Bevezetésének« ismertetését adjuk tehát rövid kivonásban olvasóinknak, hogy abból erdőgazdaságunk összállapotától a mai napig elért fejlettségi fokáig terjedő csaknem egy ezredév fontosabb mozzanataival megismerkedjenek.

*

A bevezetés első fejezetében a birtoklási viszonyok legelső formájával, a közös gazdálkodással ismerkedünk meg s az erdők is a legrégibb időkben közös használat, közös gazdálkodás alatt állottak. »A primitív (kezdetleges) erdők özönség« áldatlan uralma alatt azonban hazánk erdősegeinek nagy része pusztulásra került, tűzzel-

velük s a lopott fával együtt elindította a menetet a főerdész laka felé. Figyelmeztette azonban embereit, hogy a menekülési kísérlet legkisebb jelére a kutyával darabokra tépeti őket.

Tökéletesen sikerült a merész fellépés.

A főerdész nem akart hinni szavának, mikor meg látta, hogy két embert kocsistól, lovastól a bűnjelekkel együtt a gyerek beszállított hozzá.

A vallatásból meggyőződött, hogy Pistukának helyén van a feje.

Megdicsérte a gyereket s elismerésül az épen két nap előtt elcsapott ideiglenes kerülő helyett fizetéses kerülővé nevezte ki.

Pistuka boldogan tért vissza az erdőőri lakba, önérzete megnövekedett, bátorsága megkétszereződött, a fizetéses kinevezés egész emberré tette. Első teendője az volt, hogy beteg édesapjának elmondja szerencsését. Nem hallgatva el az okot sem.

Apja aggódva hallgatta fia merészségét, de a végkifejletés láthatólag örömmel töltötte el s boldogan simogatta meg fiacskája bodros fejcskáját.

Mint villám terjedt el a hír, hogy az erdőőr fia hivatalos ember lett. A szigorúan megbüntetett, bekísért két fatolvaj pedig rémes dolgokat bocsátott szélnek a

vassal viseltek ellene irtó hadjáratot. Számos község belátva a közös gazdálkodás pusztító következményeit, az osztatlan birtoklásról az ideiglenes felosztásra tért át s az erdőt annyi egyenlő részre osztotta, ahány egyenjogú tagja volt a községnek. Ezeknek a részeknek nyilas, erdőnyil volt a nevök.

Az egyenlőség a későbbi nemesi és telki osztályok szerint szétkülönbözvén, a részesedés is rang szerint történt, vagyis a kisebb rangúaknak kisebb részszel kellett beérniök. Ez osztás-mód utolsó formája az volt, amikor többé már nem erdőt, hanem — szintén nyilas osztással — fát részelték.

A közbirtokossági erdőkben e birtoklási formák egyike-másika még maig is fennáll.

A közös erdőbirtoklásból leghamarább a királynak erdőgazdasága (2. fej.) kezd kiválni. A megyékbe osztott óriási földbirtokokon az erdők felett is a megyeispánok rendelkeztek s ezért a jövedelem egy harmada az övék volt.

Az erdők közvetlen gondozását a királyi erdővók végezték, akiknek a tiznagy (decurio) s ezeknek ismét a száznagy (centurio) volt közvetlen előjárójuk. Katonai szervezetük még abból is kitűnik, hogy munkakörükbe nemcsak az erdőkezelés és a még fontosabb vadászat

fiúról s kutyájáról, miben nagy része volt az őket ért szegény szépítésének is.

Az eredmény pedig az lett, hogy a fejszehangok kezdtek ritkulni, sőt rövidesen teljesen megszűntek. Mint a vesztlüket érző patkányok, kivándoroltak a kerületből a fatolvajok. Félték a gyerekekkel és kutyájával találkozni.

Olyan áron drágálták a fát, más kerületbe ütötték fel tanyájukat.

A jelenségnek nagyon megörült Pistuka, mert így több ideje maradt a házi gazdaság gyarapítására.

Terveket, költségvetéseket készített, gyógynövények ültetésére, gondozására, jövedelmező voltát kimutatva, úgyszintén a házi iparcikkek előállításához szükséges anyagok termelésére.

A terveket benyújtotta főnökének, ki elismeréssel fogadta a munkát s pártolólag terjesztette fel az intéző körökhöz.

Az egyes erdőrészeket, házilag leendő kihasználásáról, a szállítás, a mélykatlanokból való kiemelés módozatairól is készített tanulmányt Pistuka, mely a legmagasabb helyeken is tetszést, elismerést aratott, sőt a kivitel fölött is komoly tanácskozás indult meg.

és halászat ügyei tartoztak, hanem különösen az ország szélein határőri szolgálatot is teljesítettek.

Idővel ezek a nagy királyi erdőbirtokok nem hogy gyarapodtak volna, hanem nagyon is megapadtak a sokféle adományozások folytán, amikben az egyházaknak, a főuraknak és később a tatárjárás után betelepített idegeneknek volt részük. Az erdőbirtokok nagymérvű megfogyatkozása miatt aztán az Árpádkori királyi erdővó szervezet is megszűnt. Az érdemeket jutalmazó adományozást a főnemesség zsarolása követte, úgy hogy 1514-ben a már nagyon megfogyott koronajavak el nem idegeníthetését törvényvel kellett biztosítani.

Ez időtájt azonban az erdőgazdálkodásnak már többféle formájával találkozunk s az épület- és tűzifa termelése, a makkoltatás, cserzőanyag termelése, sőt már az erdők fentartására fordított figyelem azt bizonyítja, hogy az erdészeti kultúra szórványos jelentkezése a középkorba nyulik vissza (3. fej.).

Az erdők rendszeres gondozása mindazáltal csak azután kezd nagyobb jelentőségűvé válni, amidőn a bányászat által is érdekelt koronajavakon a túlságos használat káros következményeitől tartva, az erdők kezelése abhoz értő erdőtisztí személyzet gondjai alá kerül. Az udvari kamara úgynevezett erdőrendtartásba fog-

Azonban sokáig tartó zavartalan öröm nincs a földön. Pistukát tervezgetéseiből kizavarta egy csunya való.

Gyakran hallott az esti és hajnali órákban puskaropogást. Tudta jól, hogy mit jelent az, bár egy év óta helyettesíti beteg apját s ez idő alatt sohase szólt egyetlen fegyver sem a kerületben, így a vadállomány szépen felszaporodhatott. De most a vadak rémei, az éjszakai banditák, a vadorzók megjelentek. Azok a fegyverdurrogatások tőlük erednek.

Elszorult Pistuka szíve, minden durranás lelkébe nyillalt, mert gonddal, szeretettel nevelt, ápolt vadjainak legyilkolt, véresen vonagló alakjait látta maga előtt. Félre tett hát minden egyéb foglalkozást, elővette minden tudását, óvatosságát s szakadatlanul, kitartóan járta az erdőt, kutatta az orrvadászokat, figyelte a vadak tartózkodási helyeit, váltóit, életszokásait.

Hamarosan reá jött, hogy az orrvadászok leshelyei gyűrűként veszik körül az erdőt s gyilkolási szenvedélyeiknek az erdő melletti szántóföldeken, kukoricásokban, árpa és zab táblákon áldoznak ugyan, de az erdőből kiváltó vadak az áldozatok.

Fellépni nincs joga, megakadályozni a bűnös üzelmeket nincs hatalma, de védekezni kötelessége.

Sok fejtörés után egy könnyű és egyszerű módot

lalt utasításokkal rendelkeznek a vágások tervezése, kihasználása és a kihasznált területek felújítása felől (4. fejj.).

Az erdők gondozásának ez az igyekezete lassan-lassan elterjedt a többi birtokos osztályok közé és egyes községek, különösen pedig városok és egynémely főnemes szintén belátták az erdők kimélésének szükséges voltát; csak az a kár, hogy ezek az erdőgazdasági törekvések nagyon sokat szenvedtek s mindegyre megakadtak a háborús idők nagyterjedelmű erdőpusztításai következtében.

A mainak alapjául szolgáló fejlettebb erdőgazdaság keletkezését (5., 6. fejj.) csak a dél-magyarországi katonai kormányzatnak az erdészeti ügyekbe is történt beavatkozási idejétől lehet számfítani.

A birtokosokban és módban leszegényedett Dél-Magyarország erdeit előbb katonahivatalnokok, majd a temesi bánsági erdőhivatal felállítása után szakemberek kezelik, s ezeknek javaslatain indulva — a hadsereg érdekeire való figyelemmel, előbb utasítások adatkak az erdőültetések terjesztésére, majd pedig a magyar udvari kancelláriának a bécsi udv. főhadi tanácscsal történt megállapodása után az erdőpusztítások megállítása végett a helytartótanács az összes törvényhatóságokat

eszelt ki. Ha az orrvadászokat nem tilthatja el, eltiltja a vadakat. Elíjeszti az erdőből való kiváltástól, vagy más irányba tereli. S ha látják az orrvadászok a sikertelenséget, majd abbahagyják piszkos mesterségüket.

A gondolatot tett követte. Pistuka faragott egy kerepelt s egyik kezébe azt, a másikba egy tehénkolompot véve, minden este s kora reggel e két szerszámmal az erdő szélétől kétszáz lépésre körbe járta a lesben ülő orrvadászok láthatárát, s pokoli lármát csapott.

Igaz, hogy a védekezés ezen formája nem volt valami kiváló találmány, de a czélnak megfelelt.

A vadak eszeveszetten menekültek más irányban s a lesben ülő orrvadászok a láthatatlan csendzavarónak mindent kívántak csak jót nem.

Nap-nap mellett folyt a védekezés a gyerek részéről s a boszankodás az orrvadászok részéről, míg végre az utóbbiak megunták a sikertelenséget, felcsehélődtek, új helyeket kerestek. De hamar meggyőződtek arról, hogy bárhol üssék fel tanyájukat, az erdőben előttük azonnal megjelenik a láthatatlan egyén nagyon is hallható kolompjával, így elromlott a les.

A hiába való próbálgatás és helyváltoztatás után tanácskozássra gyűlt össze a díszes társaság s elhatározta, hogy a csendzavarót kézre keríti.

javaslattételre szólítván fel, az erdők ügye országos közügyggyé lett.

1769. decz. 22-én adta ki Mária Terézia Magyarország első erdőrendtartását, amely 1770-ben az összes törvényhatóságoknak megküldetvén, áldásos következményeivel erdőgazdaságunk fejlődésének korszakos eseményét képezi. Ezt az erdőrendtartást hozza be 1781-ben II. József császár Erdélybe is. Erre az időre esik a birtokkataszter tervezésével a közös erdők használatának szabályozása is, mely a vármegyék tervei alapján utóbb az 1791. évi magyar országgyűlés által kiküldött bizottság programjának egyik legfontosabb kérdését képezte. Így készült el azután az első erdőtörvény — az 1791. LVII. t.-cz., melyben az erdők kötelező megóvása először részesül az államhatalom védelmében. Ez alapon jött létre ugyanekkor Erdélyben az 1791. XXX. t.-cz.; majd pedig a magyar 1807. évi XXI. és az erdélyi 1812. XXXIV. t.-cz. s ez időkre esik a közalapítványi és egyházi erdőbirtokok gazdasági szabályozása is.

Úgy ezekkel az országos érdekű rendelkezésekkel, valamint az erdők felügyeletének hivatalos alapra fektetésével — s illetve a főerdőfelügyelőségek felállításával hazai erdészletünk az ország legnagyobb részében szervezetenleg már egységessé s a továbbfejlődésre már teljesen életképessé válik.

Meg is indult a tervszerű hajsza, bekeríteni, lefűlelni volt a jelszó. De a jelszó csak jelszónak maradt, mert mihelyt beléptek az erdőbe, a kolomp elhallgatott s irányt tévesztve hol egymást kergették, hol egymás elől menekültek.

A csendzavaró pedig ott volt közöttük, egy odvas fa tetején kidugott fejét könnyen észre vehették volna, ha nem lenn a földön, hanem a fákon keresték volna boszantójukat.

Gyuri a fa belsejében huzódott meg gazdája parancsára. De kutya eszével nem tudta felfogni, hogy miért kell nekik elbújni a gazok elől. Az ő módszere nem a leskelődés, hanem ripsz-rápsz ráugrani s egykettőre végezni azzal, a ki nem egyenes úton jár. S kicsinyben múlt, hogy elméletét nem változtatta gyakorlattá, mikor az egyik orrvadász az odvas fához közeledett. De gazdája a kellő időben ereszkedett vissza s így féken tartotta a már kitörni készülő morgó kutyát.

A vadász is meghallotta a morgást, csak hogy medvétől eredőnek gondolta és esztét veszítve, nagy bátran elszaladt.

Mihelyt megtisztult a láthatár, a gyerek óvatosan elhagyta buvó helyét s egy közeli bozótnban húzta meg

A gazdálkodási irány javulásának legnagyobb támasza azonban a szakemberek buzgó és töretlen működése volt. Nekik köszönhetjük erdészeti szakoktatásunk szervezését; amely előbb magánkezdeményezésből, majd kormányzati úton — a keszthelyi (1806) és a selmecebányai (1808) erdészeti tanszékek, majd 1817-ben a nagy-szebeni erdészeti intézet felállításával már a jelenkor igényeihez mérten létesített.

A szakembereknek a 19. század elején már mind érezhetőbbé váló hiánya így csakhamar pótolva lévén, előrelátható volt ama küzdelem kimenetele is, amelyet az erdészetnek a többi gazdasági ágaktól való elválasztásáért és önálló levékenységre utaltatásáért megvívnia kellett. E tekintetben is az állam, mint a legkiterjedtebb erdőbirtok tulajdonosa járt — az utóbb másoktól is követelt jó példával elől s a hazai erdészeti tudomány és irodalom hathatós támogatásával mindinkább érvényesíthette az erdők védelmére irányzott befolyását; az 1848-iki első felelős ministerium pedig már egy külön erdő-törvény megalkotását tűzte ki feladatául.

A szabadságharcz fellángolt fényes napjának lealkonyodtával beállott visszahatás az erdőgazdaság fejlesztésének nemzeti eszközeit is megbénította s az 1857-ben Magyarországra is kiterjesztett osztrák erdő-törvény sok tekintetben

magát, Gyurit pedig porázra kötötte s száját szíjjal csatolta le, nehogy újból megfélekedezék a becsületről.

Merész volt a játék. Őt-hat elszánt vadászó tettét akarta a gyerek ellenőrizni, szándékát kilesni s őket személyesen megismerni. Mert feltételezte, hogy a bátor szaladó társait összeszedve, megerősödve visszatér, hogy közös erővel megostromolják az ismeretlen vad titokzatos tanyáját, az odvas fát. Ő pedig új helyéről kényelmesen nézheti a jelenetet.

Feltevésében nem csalódott. Az orvvadászokat a vett hír annyira feltűzelte, hogy daczára a pirkadó reggelnek, merészen tervszerűen ostromra készültek.

Öten voltak. A gyerek jól látta s jól megjegyezte arczuk minden vonását.

A terv az volt, hogy ketten-ketten felállnak a fa nyilásának jobb és bal oldalán 15—15 lépésre, az ötödik a fa hátamögé húzódik s ott lármát csinál. Ha az nem használna, megközelíti a fát és döngetni fogja, szükség esetén hátulról belelő a fába.

Hiába volt a nagy készülődés, óvatos kerülgetés, a kiugratást célzó láрма, kopogtatás, lövés, a medve nem bújt ki, mert nem volt, hogy mi bújon ki. A képzelt medve pedig alig 50 lépésre szájkosarasan nézte, hogy mint üti ő ember a nyomát.

üdvös intézkedései az alkotmányos korszak be-köszöntéig nem voltak képesek mélyebben meggyökerezni.

Az ezután hatályba léptetett régebbi törvények lanyha végrehajtása szabadabb kezet engedett ismét az erdők rendszertelen kihasználásának, amit még a kedvezően fejlődő politikai viszonyok s talán a törvényhozás közönye együttesen támogattak; olyannyira, hogy a társadalmi téren akkor általánosan nyilvánuló hazafias mozgalom az erdők védelmét biztosító erdő-törvény kérdésél sem hagyhatta beavatkozás nélkül s a midőn a hatvanas években működő erdészeti egyesületnek a hazafias irány lelkes zászlóvivői által történt megmagyarosításával s az Országos Erdészeti Egyesület megalakulásával a nemzeti ügy az erdőgazdaság terén is teljes diadall aratott: ennek az egyesületnek a közlönye az új magyar erdő-törvény éveket igénylő előkészítésének — azt később meg is alkotó — munkásai sorában a legelsőnek jelentkezett.

Ettől az időtől kezdve erdőgazdaságunkat rohamosabb fejlődésének útjában mint a mérőföld-mutató kövek kísérik »Egyesületünk« munkálkodásának és életének fontosabb mozzanatai s halapunk olvasóinak egyik-másika érdeklődésél netán ez irányban is kielégíteni óhajtaná,

Az újabb kudarcz még jobban elkeserítette az orvvadászokat és a hirt hozó társukat ékes nyelven le-szamarazva elhatározták, hogy próbalest rendeznek még azon nap alkonyatkor, de benn az erdőben.

A próbalesre azonban csak két vállalkozó akadt, a másik három erősen érvelt a fatolvajoktól hallottakkal. Az erdőőr fiáról s annak kutyájáról furesa hírek forogtak közszájon, így ők hárman inkább a szomszédos területen hajlandók szerencsét próbálni.

A megállapodás megtörtént, kettő ide, három oda megy. A tisztás, a hely, az idő, a találkozás megállapított s a társaság üresen, de az esti les sikerében bizva, reménykedve oszlott fel s távozott el az erdőből.

Pistuka minden szót hallott és megértett. Tisztában volt mindennel. Tudta, érezte, hogy a mai nap legfontosabb napja lesz, mert neki el kell fognia a két vadászót, bármi módon, bárhogyan is, még pedig egyedül, hogy bebizonyítsa hasznavehetőségét, bátorságát, megbízhatóságát a főnök előtt. Érezte, hogy a sikertől függ nemcsak jövője, hanem a területen levő vadállomány békéje is, mert a kellő módon megbüntetett két vadászó, szomorú tapasztalatain majd okulni fog a többi és merészségük majd lelohad.

(Vége következik.)

lapozza és olvassa át Egyesületünk megalakulásának 40-ik évfordulója alkalmából kiadott Emlékiratát s meg vagyok róla győződve, hogy meguövekedett tisztelettel fog erdőgazdaságunk fejlődésének legujabb történetében szereplő nagyjaink tevékenységének adózni.

Méhészet.

(t. p.) Megérkezett immár a méhek gazdag szüretje, a méhészet főevadja: a főhordás időszaka. Aránylag nagyon rövid, néha csak alig pár hétig tartó idő ez; de ezalatt rendes időjárás is kedvez s ha a méhek eddig már elég népessékké tudtak lenni, akkor ez a rövid idő is elégséges arra, hogy a tömegesen nyíló sok virág, főleg pedig a nálunk már mindenütt honos akácza virágának nektártengeréből — mely a mindenképp legkitünőbb mézet is adja — megtöltsék a kaptárakat, beszerezve a saját évi szükségletüket s megadva ebből a méhésznek is a megérdemelt bőséges jutalékot.

A május végi és június elei jó időjárás hirtelen fejlesztette s jó erőbe juttatta a méheket, melyek a dús mézelő virányt siettek is kiaknázni, nem szünetelve ebben az örömteli munkájukban ezidőszert sem. S forognak a pörgetők minden jókarban álló méhesben s megkésetten egy kicsit, de vígan járnak az itt is, ott is előtörő rajok a lakodalmi táncukat.

Ez is, az is mily nagy öröm a méhésznek!

De ám, hogy ne a saját kárán tanuljon a még nem eléggé tapasztalt méhészt, jó lesz erről is, arról is egyes alább következő méhészt-szabályokat megjegyezni és alkalmazni — követni is.

A rajokat illetően:

Most van itt az ideje a műrajok készítésének is. Aki ezt elsieti, aki előbb osztja meg a törzseit, mint ezek az ő teljes erejükre jutottak, annak ebből sohase lehet igazi haszna. De általában is, anélkül, hogy a műrajoztatásnak, ha ez okkal-móddal történik, akár elvben is ellene volnék, óvok attól, hogy valaki a méhesét úgynevezett műrajgyárrá tegye. Mert ezek a gyárak rendszerint megbuknak sokszor már a nyár és az ősz folyamán, a télen át pedig legtöbbször. Aki műrajok útján akar szaporítani, annak nagy tartaléklépkészlete és mindenképp sok erős, népes törzs legyen. De még így is nagyon kétes sikerre számíthat mindenki, akinek a méhésztetében nincsen anyanevelő osztálya, aki nem rendelkezik szaporítani képes ifjú anyákkal.

A rajzás idejében lehet nagyon könnyű szerrel, többféle módon is, szert tenni ifjú anyákra, illetőleg, ami egyre megy, olyan érett anyagölcsekre, amelyekből az ifjú királyné már készen van az előbujásra; de mégis, ha csak 6—10 törzsszel méhésztünk is, mindig tanácsos, ha azok mellett egy-két anyanevelőkaptárt is tartunk a méhesünkben.

Mindig többet ér azonban a természetes raj, amelyet minden erőteljes méhtörzs maga küld ki egy új hazába.

Ezek megérdemlik nagyon, de igénylik is, hogy fejvesztetten kapkodjunk, amikor már itt vannak, hanem hogy kellően elő is készüljünk a szives fogadásukra, a méltó elhelyezésükre és — a további gondozásunkra. Ezekhez pedig hozzátartozik:

1. Idejekorán átvizsgáljuk az egész kaptárkészletünket; megtisztítjuk minden szennnytől; ha a vérhas nyomai mutatkoznak, ezeket lekaparjuk, lemossuk, a molyok minden jelenségét eltávolítjuk.

2. A hibás kaptárak kijavítandók, a korhadt részek eltávolítandók, a hasadások, repedések betömendők s a külső mázolás is megújítandó, ha már lekopott volna.

3. A kaptárak tiszta keretekkel látandók el, a szennyesek megtisztítandók, a töröttek, a ferdék ujjakkal pótlandók. És soha egyetlen keretet se adjunk úgy, hogy azokon a szükségessé lépszetelek, vagy műlépek hiányozzanak. De ezek a műlépszetelek, vagy akár egész műlépek hamisítatlan tiszta méhviaszából készültek s jó viaszillatúak legyenek.

4. A rajfogó kas és az is, amely állandó méh-lakásul van szánva, méhfüvel jól bedörzsölendő; e célból minden méhes körül tartunk pár bokor méhfüvet, melynek a használata a rajok leszállításánál és befogásánál is nagyon jó szolgálatokat tesz. Akinek éppen nincs méhfű a rendelkezésére, az helyettesítheti ezt citromhéjjal, melynek az illata csaknem egészen azonos a méhfüvel.

5. Ha a levegőben örömtáncát járó rajt olyan, különben megfelelő, helyre akarjuk szállítani, ahonnan kényelmesen beszédhető, akkor ezt, vagy akár egyidejűleg több ilyen helyet jól bedörzsöljük a méhfüvel s egy csomót belőle oda is teszünk. A nálunk így legtöbbször sikerül, néha annyira is, hogy a rajt magába a rajfogó kasba szállíthatjuk bele közvetlenül. Ha pedig a méhesünk körül olyan magas, vagy egyébként nehezen hozzáférhető fáink vannak, amelyről csak nagyobb bajjal, vagy sehogyse birnánk az ide szállott rajokat megkapni, akkor annak elhárítására, hogy a rajok ide szálljanak, nagyon jó, ha ezeket a helyeket, fákat, bokrokat vízzel hígított petróleummal, ganajlével, időközönként megföcskendezzük. Az ilyen bűzös helyekre nem száll raj.

De a rajokat befogni, jól elhelyezni még mindig nem elégséges gondoskodás. Gondozást igényelnek ezek még ezután is. Sőt még inkább.

Raj és raj között legtöbbször igen nagy különbségek vannak. Az évjárat, az anyatörzs, a születési idő, az időjárás és a virány szerint szinte külön-külön személyiségek, amelyeknek helyes kezeléséhez gondolkodó és tudó ápoló is kell.

Egy raj összetételét, mondjuk: a fiziológiáját legjobban úgy ítélni meg, ha alapul három csoportba osztjuk az anyatörzs népét: öreg és fiatal gyűjtő-méhek, építő- és étető (dajka)-méhek és a bölcsőjét már elhagyott nemzedékre. Ezen korosztályok kettője a rajzásban rendszerint csak nagyon kis mértékben vesznek részt: a legfiatalabbak, mert még

nem bírnak röpködni és a legidősebbek, amelyek a kaptár belső eseményei és dolgai, de sőt az anya iránt is már alig-alig érdeklődnek.

A raj három, körülbelül egyforma mennyiségű részből alakul meg: $\frac{1}{3}$ rész gyűjtő-, $\frac{1}{3}$ rész építő- és $\frac{1}{3}$ rész dajka-méhből. Ha a raj huzamosabb esős idő után már jókor reggel vonul ki, akkor még sok idősebb (szűrni kész) gyűjtőméh is van benne s a rajzással járó hatalmas belső forrongás sok olyan fiatal méhet is magával ragad ki a szabadba, amelyek még csak alig képesek röpködni s kint hamar elfáradva vagy azonnal leszállanak a legközelebbi tárgyakra, sőt a földre is lehullanak. De ha más esetben a raj csak a késői déli órákban vonul ki s jó hordás is van, akkor hiányoznak a rajból az öreg és a fiatal gyűjtőméhek, melyek ilyenkor odakint gyűjtenek. Az ilyen rajok, a legerősebb törzsektől valók is, gyöngék maradnak s az első időben, amíg fokozatosan meg nem erősödtek, csak gyöngé betakarítást is végeznek. Az első napokban csak alig hogy kiszállnak. De a kiröpkölés minősége mellett még más különböző jelenségek is észlelhetők a különböző rajoknál: az egyik szorgalmasan, rohamosan építkezik, a másik csak vonakodva és lassan végzi ezt a munkát; alig tenyérnyi lépeket épít, csakhamar átmege a herelépek építésére, vagy teljesen fölhagy vele a leggazdagabb hordás idején is. Az egyiknek sok az építőmunkása, a másiknak kevés.

Helytelen dolog volna, ha az ilyen különböző rajokat egyformán akarnánk kezelni. Az építés nagy hajlamát ki kell használnunk s a hiányzó hajlamot fölélesztetnünk. A szenvedélyesen építőket, amelyeknek sok erre való munkásuk van, ebben buzdítjuk, ha éjjelenként etetjük őket s a nem építőket az építés helyzetébe juttatjuk azzal, hogy más népes törzsektől adunk nekik népet; olyanoktól, amelyek nem rajzoltak, vagy, hogy mézet adjanak, rajzásra nem is engedtetnek.

A természetes rajok 4 teljes héten át mindig néptelenebbekké lesznek. Amíg a raj az új helyét megszokta és olyan építményt készített, hogy abban nagyobb mennyiségű fiasítás helyet kaphat, elmúlik egy hét s 3—4 hét kell ahhoz, hogy az ebből születő méhek kijárhassanak a behordásra. Ezen egész idő alatt a raj minden tartalék nélkül dolgozik; naponként fogy a népe, minden pótlás nélkül s ezt meg kell szenvednie; sokszor annyira, hogy a téli idő bekövetkezte előtt már a jövő létét se biztosíthatja. S ezért bizony akár hány műraj biztosítottabb állapotban találja az ősz végét, mint az olyan természetes előraj, mely magára van hagyva. Mert a műraj a vele adott fiasításban tartalékot kap és pótlásra talál.

De ha figyelemmel kísérjük, észszerűen kezeljük és megfelelően gondozzuk ezeket, akkor az én véleményem, tapasztalatom és izlésem szerint egy természetes másodraj is — s ezek sokszor értékesebbek az előrajoknál — mindig többet ér bármely műrajnál, amelyek különben is még nagyobb gondozást követelnek.

A pörgetést illetően:

A mézkamrát a főhordás idején korán kell kinyitni a méhek számára, mert különben, ha erre már előkészületeket tettek, hasztalan akarnánk a rajzást megakadályozni s a kamra üresen maradna.

Jókor lássunk hozzá a pörgetéshez. Mihelyt a mézes sejtek egy része már be van födelezve s másutt látni már a födelezés kezdeteit, akkor a méz már érett, pörgethető és pörgetendő. A kiüresített lépeket visszaadva, ezek többnyire csakhamar újra megtelnek, míg ha a pörgetéssel késedelmezünk, ezt az őszig is elhalaszthatjuk, a méheket tétlenségre, a természetük ellen való hanyatlásra kényszerítjük azzal, hogy a további folytonos munkájuk számára nekik helyet nem adunk.

De ha, mert a hordás megszűnt vagy akármilyen okból, többet vettünk volna el a méheinktől kelleténél, ne várjunk ezzel az őszig, a betelelésig, hanem siessünk nekik visszaadni annyit, hogy bőséges fölöslegük legyen mindig. A méz, ennek annyi fölöslege is, amennyi elfér, mindig a méhek birtokában, a kaptárban van a legjobb helyen.

Azoknak a számára, akik félnek a méhektől, (pedig nagyon sokan vannak ilyenek!) idejegyzek néhány biztosítékot a méhszúrások ellen:

1. Hideg vérrel, csöndesen, de bátran, félelem nélkül tégy minden munkát a méheknél és kerüld a körökben a félős, az ideges mozdulatokat, a kapkodást, a hadonázást.

2. A ruházatodnak s főleg a leheletednek ne legyen kellemetlen szaga s izzadtan ne menj közéjük. Legkevésbé akkor tanácsos velük bánnod, ha az alkohol élvezete érzik meg rajtad. A méhek józan és tiszta embereket szeretnek csak.

3. Szeles időben ne menj a méhek útjába; akkor se, ha nagy hordásuk van vagy az anya nászútra kelt; és akkor se, amikor a rajzásra kész méhek közvetlenül a raj indulása előtt az előjátékot tartják. Ilyenkor leg hamarabb szűrnek.

4. A méhesben való munkákat sohase estefelé vagy reggel, amikor a méhek mind otthon vannak, hanem mindig nappal végezd, amikor a gyűjtőméhek, melyek a legingerlékenyebbek, legnagyobb részt távol vannak.

5. Ha a méhes előtt el kell menned, az arcodat mindig a méhes felé fordítsd, mert a kiröpkölő méhek sokkal könnyebben kerülhetnek el, mint a hazaérkezők.

6. Ha egy vagy több méh ingerült hanggal röpköd is körül, soha se üss utána s ne is szaladj, mert akkor biztosan megkapod a szúrást, hanem az arcot a kezekkel eltakarva kell megállni vagy lassan visszavonulni.

7. Minden előforduló belső munkánál hirtelen nyisd ki a kaptár ajtaját, fujj a méhek közé egy kis füstöt; s ha ezt a végzendő munka természete megengedi, főcskenedez rájuk egy kis mézes vizet, amelyen nyalalkodva megszelídülnek.

De itt is multhatatlan kellék a csöndes, a nyugodt mozdulat.

Mire ügyeljünk állatvásárlásnál?

Irta: **Dr. Kukuljevič József**, m. kir. állatorvos.

Hosszú, éveken át folytatott állatorvosi gyakorlatom alatt nem egyszer győződtem meg arról, hogy rendszerint szegényebb sorsú emberek, kik nem hivatás-szerűen űzik az állattenyésztést, akik állatot csak azért tartanak, hogy az vagy a kenyérkeresetet megkönnyítse vagy 1—2 holdnyi kis földjén a gazdasági munkát elvégezze, károsodnak meg legjobban és leggyakrabban, azok kénytelenek rövidesen meggyőződni arról, hogy véres verejtékkal keresett kis pénzcsekjükhöz, melyet a legjobb kamatoztatási szándékkal egy-egy állat vételre fordítottak, azt a pénzt amit maguktól vontak el és heti keresetükből nagy áldozatok árán félrerakták, egy teljesen értéktelen állatra adták ki és úgyszólván el is veszítették.

Az élelmes kereskedők, kupeczek, cigányok akik ezer meg ezer csalafinta fogással hálózják be az állatokhoz nem értő embereket, oly gyakorlattal bírnak, úgy megismerik első tekintetre azokat, akiket behálózhatnak, hogy népies nyelven élve, egyenesen utaznak a jóhiszemű és járatlan vásárlókra.

Se szeri se száma azon fogásoknak, műtéteknek, melyeket állatokon, vásár vagy eladás előtt véghez visznek, csak hogy egyes hibákat eltakarjanak és az állatot értékesebbnek tüntessék fel, hozzávéve még a legnagyobb furfangosságot azt, hogy rendszerint más nevére állítatják ki a járatokat, felfogadott czinkos-társak és üzlettársak összejátszásával »felelősséget vállalnak a hibákért« természetesen ütheti-verheti aztán a nyomát a vevő, egy két nap múlva hült helyét és nyomát találja a volt tulajdonosnak, kénytelen kellelten meg kell tartania az állatot, melynek értéke csak $\frac{1}{3}$ -ada a megadott árnak. A járatlan ember aztán hamarosan tovább adja, de nem ismerve a fogásokat, furfangokat, hamarosan rajtaveszít, még szerencse, ha csak kisebb perköltések árán szabadul meg az akaratlanul elkövetett csalásért járó büntetéstől.

Gyakorlati tapasztalatból állíthatom, hogy rendszerint vasúti, posta, erdész altisztek, örök, szolgák az áldozatok, ezekre vetik ki legjobban hálójukat a lelketlen csiszárok. Az »Erdő« lapnak, mikor megindult az volt a célzata, hogy gyakorlati dolgokkal ismertesse meg nagyszámú olvasóit, bevezesse azon ismeretekbe, amelyek mindennapi megélhetésükhöz szükséges. Nemcsak az volt a cél a szakmabeli dolgokkal megismertetni, hanem egyet-mást elmondani, amit a gyakorlati életben javára fordíthat, így vette fel az állatgyógyászat és állattenyésztés keretébe vágó kérdéseket is.

Én aki mindig a szabad természet ölében töltöttem időmet, hivatásomból kifolyólag mindig állattenyésztőkkel és állattartó gazdákkal érintkezem, szükségesnek tartom, hogy megemlékezzem egynehány szóval azon legfontosabb tudnivalókról, melyek alkalmasak arra,

hogy épen e lap olvasói, nem lévén szakmájuk az állatgyakorolt szakma, járatlanságuk folytán ne károsodjanak.

Egy rövid kis közlemény keretében mindent elmondani nagyon nehéz, de azért főbb vonásokban a következőkre akarom figyelmüket felhívni.

Bizonyára már sokan tapasztalták az olvasók közül, hogy vásárok alkalmával már az országúton még jó távol a vásártól, fehér köpenybe bujt, nagyhangú emberek feltartóztatják azokat, akik állattal a vásárra igyekeznek, sokszor állatorvosnak, ügynöknek stb. adják ki magukat és addig-addig beszélnek az illetőnek míg leveszik a lábáról és potlom áron mindenféle kifogás ürügye alatt ott az úton veszik meg az állatot és megakadályozzák azt, hogy az illető vásárra hajtsa tehenét, ahol talán 3-szor annyit kapott volna.

Ha az eladó nem akar kötélnek állni, észrevétlenül egy másik czimbora, valami jelet üt az állat hátára, az eladó jóhiszeműen a vásárra hajt, de azt veszi észre, hogy senki sem keresi vagy kéri megvételre állatját, eltölt órákat és nem volt eredménye fáradságának. A komoly vevők látva, hogy az állaton jelzés van, nem is kérdezik az árát, mert abban a hiszemben vannak, hogy az már el van adva. Haza hajtáskor meglesik az illető kufárok, becsalják a kocsmába és kihasználva azt, hogy az illető ennyi időt veszített, hosszú útat kell meglennie »sajnálataból« ott fonják be addig, míg rá nem áll egy rossz vételre.

Óvakodjék mindenki áttól, hogy az országúton kössön alkút, ami egyébként is tiltva van és törvényellenes.

Nagyobb körültekintést igényel az állatvétel.

Itt annyiféle szempontot kell figyelembe venni, hogy azt alig lehet felsorolni.

Két dolog lebegjen szemünk előtt: »Az eladó felel mindazon hibákért, melyek az állatban az eladáskor megvoltak, ha a laikus által fel nem ismerhető, akár jót áll érte akár nem«, de nem felel azokért a hibákért, melyek a vevő vételkor észrevehetőek volna, még ha az illető eladó furfangból el is hallgatta.

Az állat látható vakságáért, csonthibákért, rugosság, csiklandósságért, haraposságért, hogy nem engedi kocsiba vagy járomba befogni magát, egyesben megy-e vagy nem, eltagadott korért, szóval mindazért, amit a vevő egy kis körültekintéssel maga is észre vehet és amihez állatorvosi szakértelem nem is kell, az eladó nem felel.

Állatvételnél mindig nagyon tanácsos, két meghitt jó embert magával vinni és az alkút azok előtt megkötni. Igen tanácsos, lehetőleg ismerős helyről származó állatot venni, ahol eleve is meggyőződhetünk arról, hogy visszkereset esetére az illetőn van mit behajtani, szóval, biztosítékot találunk-e az eladónál.

Nézzük meg a járlatot, ha hátlapján azt látjuk, hogy az már sokszor volt vásáron, úgy az már minden esetre gyanus. Gyanut kelthet az is, ha az eladásnál az eladó érdekében igen sok dícséretet mondanak az állatról, a »jó szomszédok és komák«, ilyenkor biztosak lehetünk, hogy ezek összejátszanak valami érdekből. Gyanus lehet, ha az állat olcsó és daczára ennek tetszetős, »olcsó húsnak hig a leve«, ez lebegjen szemünk előtt.

Különösen lóvételnél ajánlatos meghozni azt a 4 korona áldozatot és a lovat megvizsgáltatni a végleges alkükötés előtt a vásáron működő állatorvossal. Ez esetben csak 4 korona költségről van szó, ami minden esetre kisebb áldozat, mintha azután 50—100 forinttal becsapodtunk, értéktelen állatot vettünk, ide-oda szaladgálhatunk, míg pénzünket visszakapjuk.

Végleges megvétel előtt nézzük meg jól az állatot, megfelel-e nekünk és rendeltetésének, tudjuk meg hitelesen a korát, hasonlítsuk össze a járlat leírását az állattal, próbáljuk ki, fogassuk be, próbáljuk magunk hajtani (mert sok függ ám attól is, mint fogom a szárákat), próbáljuk megfejni a tehenet, a tögyét végig tapogatni, engedi-e magát fejni, a lónál próbáljuk felvenni a lábát, engedi-e magát megvasalni, megy-e hámba, egyesben, kettesben, nehéz terüvel. Szóval, legyünk körültekintéssel, hogy egyes bajokat mint és miről ismerhetünk fel, arról majd más alkalommal fogok szólni.

Különfélék.

A Darányi Ignác m. kir. földművelésügyi miniszter intézkedése folytán Budapesten berendezett m. kir. Mezőgazdasági Múzeum szakoktatási csoportjában az erdőéri szakiskolák is, részint diapositiv és más fényképekben, részint pedig graficus táblázatokban és leírásokban ismertette vannak.

Hálatelt szívvel és örömmel constatáljuk, hogy a múzeumnak f. évi június hó 9-én Ő császári és királyi Apostoli Felsége által történt megnyitása alkalmával az erdőéri szakoktatás s a növényképzés iránt Ő Felsége is bámulatra méltó tájékozottsággal igen melegen érdeklődött.

*

A telkividéki vadásztársulat Juhász István vadórét 3 szoros tagsággal vétette fel az Országos Gazdasági Munkás és Cselédségélypéntár I. csoportjába.

*

Pillangó-tenyésztés. Faluhelyen a pillangó tenyésztése nemcsak kellemes időtöltés, hanem hasznos keresetforrás is lehet. Kent-grófság Bexley nevű városában van egy kert, amely egy nagy kalitkává van átalakítva. Az egész kertre, ugyanis, fástól, bokrostól együtt, egy óriás fátyolszövet borul, mely arra való, hogy a kertben

tenyésztő 70.000 hernyót a falánk madaraktól megvédelmezze. Ennyi hernyót etetni! S vajon érdemes-e? Mert hiszen ismeretes, hogy a hernyó mennyire falánk állat; azonfölül válogatós is. Az egyik fajtának jó a sárgarépa levele, a másiknak már csak a nyárfalevél izlik, és belepusztul, ha nem jut hozzá. Ha a tenyésztő azonban érti a mesterségét, ez a foglalkozás igen szép jövedelmet hajt. Csakhogy ismernie kell a lepidoptera népes családjának minden fajtáját és azok sajátosságait, és ugyancsak fáradhatatlannak kell lennie a gondozásuk körül. Még arra is törekednie kell, hogy minél változatosabb és gazdagabb legyen a fajok gyűjteménye; tehát ismernie kell a lepkék minden válfaját és vadászni kell a hiányzó példányokra. De meg is van érte a haszna. Például a biboros pillangó himje 5, nősténje 6 koronát ér. A metamorfozis minden szakában más és más vevők jelentkeznek. Az iskolásiuk szenvedélyes lepke-gyűjtők. A szaktudósok, tanárok és iskolák megveszik a pillangó bábját, hogy az entomologia kérdéseit az élő állaton szemléltető módon tanulmányozzák; a természetrajzi múzeumok pedig gazdag gyűjteményt rendeznek be a lepkék fejlődésének minden fázisáról, a pete alakjától egészen a fejlett, színpompás pillangóig.

*

Bacillusok a vasúti jegyeken. Busquet bordeaux-i orvos tíz közúti vasúti jegyet beható vizsgálatnak vetett alá. A tíz jegy más és más kalauz táskájából való volt, s teljesen csiramentes dobozban gyűjtetett össze. A vizsgálat eredménye szinte rémületet keltett. Mindenik jegyen más és más mikrobák találtak; a stafilococcusok, a tüdőgyulladás bacillusa és a Löffler-féle pseudobacillusok és még több jóhangzású néven ismeretes és rettegett bacillusok egész kolóniája tenyésztett rajta. A tíz különféle eredetű jegy bacillusait tíz tengerimalacba ojtotta be Busquet; nyolc rögtön kimúlt, kettő napok múlva pusztult bele. Őt fehéregér ivott a bacillusoktól fertőzött vízből; mind elpusztult. Busquet vég-eredményében arra a tanulságra jutott, hogy öt közúti kocsijegy közül négy odahaza veszélyes fertőző betegséget hozhat létre. Az oka ennek körülbelül abban keresendő, hogy a jegyárúsító kalauz a kezét a pénzdarabok és bankjegyek fogdosása közben, az ezeken köztudomás szerint nagy számban található legkülönbözőbb bacillusokkal megfertőzi; a fertőzött kézzel kerülnek aztán a bakteriumok a vasúti jegyekre.

*

A dohányfüst hatása. Annyi minden rosszat beszéltek össze-vissza a dohányzásról, hogy egyszer igazán már jót is lehet felőle mondani, hisz már a legegyszerűbb igazság is megkívánja ezt. Mérgező anyagai ugyanis nemcsak az emberi szervezetre hatnak kártékonyan, hanem azokra a haszontalan kis lényecskékre is, amelyeket bacillus néven magunkban hordunk. Mivel sok bakterium belégzés útján jön a testünkbe, feltehető és egyébként is világos, hogy a dohányfüst érint-

kezésbe jön velük s ezeket megsemmisíti. Hogy ezt a kérdést közelebbről megismerjük, egy bécsi orvostudós tüzetesen foglalkozott vele és eredményeit a következőkben foglaljuk össze. A tudós egyes csöveket különféle bacillusokkal telített s a csövet azután a dohányfüst hatásának tette ki. A difteritisz bacillusaira a dohányfüst nagy mértékben hatott, amennyiben nem növekedtek tovább, vagy csak nagyon csekély mértékben növekedtek. A tífuszbacillusokra gyakorolt hatása a dohányfüstnek már sokkal csekélyebb volt, de ezek növekedésére is károsan hatott. A genybaktériumokat ellenben a dohányfüst valóságban pusztítja, úgy, hogy összesorvadnak, nemhogy növekednének. A tudós abban foglalja össze fejtegetéseit, hogy a dohányfüst a számban levő bakteriumok legbiztosabb kipusztítója.

*

Honnan veszik a kámfort? A kámfort leginkább a kámforfából nyerik és nem más, mint éterikus olaj, mely e kámforfában fejlődik. Szintelen, sajátos szaga, könnyen ég. A kámforfa hazája Japán és China. Legtöbb kámfort Formosa szigete szolgáltatja. A nagy külkereskedelem innen viszi a legtöbb mennyiséget. A chinaiak már mintegy 200 évvel ezelőtt szállották meg e szigetet és nagyban föllendítették a rizs- és theatermelést, mely természetesen a kámfortermesztés rovására történt. Formozának ősnépe, mely a maláji fajhoz tartozik, a műveltségnek igen alacsony fokán áll és mindig hátrább és hátrább vonult az idegenek és a kultúra elől, a sziget belsejének magas hegyei közé. És így a kámfort termő helyekhez — melyek a sziget belsejében vannak — igen nehezen lehet hozzájutni. A kámforkészítéshez szükséges fákat már akkor döntik le, mikor alig 3—4 láb átmérőjű vastagságra nőttek. A levágott fának felsőbb részét, mely kevés kámfort tartalmaz, rendszeren a helyszínen hagyják és csak akkor értékesítik, ha olcsó közlekedési helyen, például nagyobb folyó mellett fekszik, ekkor leusztatják az olcsóbb vidékre, ahol azután más ipari célokra használják fel. A kámforpárolók szerte-szét állanak a kámforfa erdőkben és legnagyobb részt igen egyszerű, mondhatni kezdetleges szerkezetűek.

De nemcsak ebből a kámforfából szerzik a kámfort, hanem előállítják az óriási törzsű Dyrobalanops camphor-fákból is, mely különösen Szumátra és Borneó szigetén honos, melynek termékét, mint — az általános ismert pacsulira emlékeztető — kellemes illatu füstölő anyagot, csak vallásos és más ünnepi szertartásokon használják. Ez a borneói kámfor, amely e nevét Szumátra sziget egy városától, Barosztól kapta. Ez a kámforfaj igen keresett és drága árúzik és a chinai piacokon 80-szorta drágább, mint a másik. Így tehát nem csoda, ha ebből Európába semmi sem jut. Japánból közönséges kámforból évenként körülbelül 26—32 métermázsát visznek ki. Formosa szigetéről pedig 2—11 ezer métermázsát, melyből egyedül Németországba körülbelül 5 millió korona értékű kámfort vittek be.

Hasznos tudnivalók.

Nyári trágyázás a zöldséges kertben.

(B. B.) Ha azt akarjuk, hogy zöldségünk gyorsan nőjön és zsenge legyen, arról kell gondoskodnunk, hogy a talajban legyen elég tápláló erő. Ezt pedig a trágyázással érhetjük el; ennél fogva a kerti veteményektől sem szabad a trágyát sajnálnunk.

A kertek rendes trágyázása az őszi időszakra esik; de fölülte nagy haszna van a tavaszi, illetőleg a nyári trágyázásnak is. E két trágyázás között nemcsak az időben, hanem a módban, vagyis az alkalmazásban is van különbség.

A beveteményezett, beültetett ágyakat nem lehet darabos trágyával megrakni, hanem vagy a por-, vagy a híg trágyát használjuk erre a célra.

A portrágya, mely a kertből összegyűjtött mindenféle elkorhadt hulladékból származik, ép olyan jó, mint vízzel föleresztett szarvasmarhaganéj.

A portrágyával behintjük a palánták közeit; a híg trágyát szintén a közekre, s nem a gyökerekre, illetőleg a palánták tövére öntjük.

A por- és híg trágya között az a különbség, hogy a híg trágya hatása gyorsabb, vagyis azonnali.

Ellenben a portrágya hatása nemcsak abban nyilvánul, hogy a növények fejlődését elősegíti, hanem még az a haszna is van, hogy a vele behintett ágyak jobban tartják a nedvességet és el se gazosodnak olyan gyorsan, mint nélküle.

A portrágyát minden kerti növény szereti; a híg trágyát csak a saláta, káposztafélék, a celler, paradicsom, tök, ugorka, de nem a hagyma, petrezselyem, sárgarépa és a hüvelyesek.

A paradicsom ragyája.

A ragyabetegség, kivált nedvesebb esztendőben, a paradicsombokrokra sok kárt tesz, mert nemcsak hogy a leveleket pusztítja el, hanem utóbb magát a gyümölcsöt is ehetlenné teszi, mint a múlt év nyarán a sok esőzések miatt több helyen előfordult. Sokan azon esodáloztak, hogy más években milyen szép és egészséges paradicsomjuk termett s a múlt évben pedig mind megrohadt.

Ez a betegség már június, júliusban szokott mutatkozni és arról ismerhető föl, hogy a levelek alulról kezdve hervadni, elszáradni kezdenek; ha pedig már gyümölcsös van, azokon fekete foltok támadnak és a foltok helyén rothadásnak indul a gyümölcs.

A ragyabetegségnek okozója egy gomba, mely a sok esőtől származik. Ha csirájában megakarjuk fojtani, paradicsombokrokat is úgy, mint a szőlőt egy százalékos rézgálicz oldattal a nyáron át háromszor kell permetezni. Erősebb oldat nem szükséges. A permetezést borult időben, tehát nem napfényes, sem pedig esőben kell végezni. Virágzás alatt permetezni nem szabad.

Aki nem permetezheti bokrait, amint látja a hervadó leveleket, azonnal szedje le és égesse el. Így kell elbánni a beteg gyümölcsessel is. Ép úgy mint a permetezett szőlőt, a permetezett paradicsomot is a használat előtt meg kell langyos vízben mosni.

Ezen védekezés mellett azonban, hogy a baj meg ne fészkelje magát arra is ügyeljünk, hogy a paradicsomot minden évben más helyre ültessük és hogy őszkor a paradicsom szárazakat, melyeken a gombacsírák telelnek, elégezzük.

Pályázat erdőszolgai állásokra.

Alulírott erdőgondnokság kerületében október 1-én 2 erdőszolgai állás jön üresedésbe.

Évi bér: készpénz 100 korona, gabona 11 hl., 1 kat. hold tengeri föld bevetve, egy darab tehén, egy darab borju, egy darab kocza, 6 darab malac nyári legeltetése. Husz ürm³ kemény dorong tűzifa. Lövébér a főnálló táblázat szerint, a felfedezett erdei kihágások után befolyt összeg $\frac{1}{3}$ része. Lakás kerttel Hadadban.

A román nyelv ismerete kívánatos. Nagykorúak pályázhatnak augusztus hó 15-ig.

Méltóságos gróf Degenfeld Sándor úr
erdőgondnoksága

Hadad, Szilágymegye.

Ny. 87. 1-2

1907. évi 281. szám.

Pályázati hirdetmény.

Hevesvármegye területén állami kezelésbe vett községi és némely más erdő és kopár területek védelménél, az egri járási erdőőri állás, — Eger székhelylyel megüresedvén, ezen állásra pályázatot hirdetek.

Illetmények: 600 kor. évi bér,
100 » lakpénz,
140 » utiátalány,
60 » egyenruha-átalány.

Kérvények f. évi július 15-ig alulírott m. kir. járási Erdőgondnoksághoz adandók be.

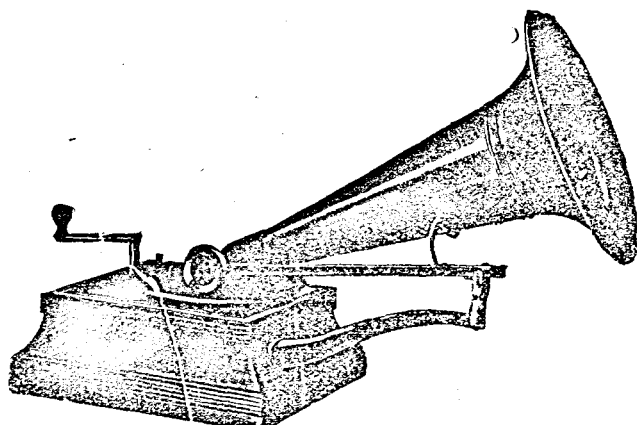
A kérvényhez a) erdőőri szakvizsga, b) születési, c) orvosi, d) szolgálati bizonyítványok eredetiben vagy hiteles másolatban okvetlenül csatolandók.

Elkészett vagy hiányosan felszerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Eger, 1907. év július hó.

Ny. 38.

M. kir. jár. Erdőgondnokság.

Ny. 21. 8-24

Eredeti Grammophonok

angyal védjeggyel a legjobbak!

Orizkedjék az ember utánzatoktól, melyek csak kellemtelenséget okoznak.

Eredeti grammophonok 45 kor.-tól feljebb, legjobb minőségben kaphatók.

Nagy választék lemezekben, havonként új felvételek.

Egy és két oldalon bejátszott lemezek. — Régi, használt lemezek kicseréltetnek.

A Deutsche Grammophon A.-G. egyedüli képviselője Temesvár részére:

KECSKEMÉTI SÁNDOR

látzerész, villamos-műszaki telep, nikkelező intézet
Temesvár-Belváros, (Agrár-palota).

Gyümölcsfa-csemetékkal nagyban

faiskolák létesítésére, gazdasági egyesületeknek nagy mennyiségben, jól és jutányosan szolgálhatok.

Nagyobb szükségleteknél különleges árajánlatokkal készségesen szolgálók. — Készlet 1 éves átültetlen és 2 éves átültetett:

több $\frac{1}{2}$ milliónál **alma** — valódi vadalma

közel $\frac{1}{2}$ millió **körte** — > vadkörte

cca. $\frac{1}{4}$ > **birs** — dugványcsemeték

100.000 drb kajszin, mandula és őszibarack. — Készletben vannak továbbá nagy mennyiségben sorfák, különösen gesztenye és gleditschiafák ezerszámba.

cca. $\frac{1}{4}$ millió **Mariannaszilva** — dugványok

> $\frac{1}{4}$ > **Myrabolana** és **szilva**

> $\frac{1}{4}$ > **Meggy** és **cseresznye**

vannak továbbá nagy mennyiségben sorfák, különösen

Árjegyzék, dúsan illusztrált, kívánságra ingyen.

Ny. 2. 13-*

Mühle Vilmos, faiskolák,
és. és kir. udvari szállító **Temesvár.**

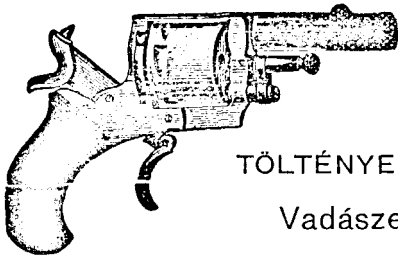
SCHERTER TIVADAR

előbb PAUSENBERGER
VASKERESKEDÉS

Temesvár-Belváros,
Hunyadi- és Jenő herceg-utca sarkán.

Telefon 499.

Legnagyobb választék Vadász-, Madár- és Flaubert-
fegyverekben. Forgópisztolyok, Browning-ismétlő
pisztolyok, Flaubert-pisztolyok.

AMERIKAI
LÉGFEJVEREK

TÖLTÉNYEK és SERÉT

Vadászeszközök.

Ny. 5. 13-*

5252525252525252525252

A vadász-vizsla.

Gyakorlati útmutató a vizsla nevelés-, tanítás-, használat-
és gyógykezeléshez.

Második kiadás.

Ára 1 kor. 50 f. a szerzőnél: Stark Dézső főerdész,
Drávatamási (Somogy m.) E. 19. 8-*

25252525252525552525

SORFÁK.

Erősebb fákbani nagyobb szükségletnél speciális aján-
lattal állók szolgálatra, — különösen

Acer, Gesztenye, Gleditschia, Fraxinus,
Maclura, Quercus, telt Crataegus, Robinia
stbi-ből.

Mühle Vilmos, faiskolák,
cs. és kir. udvari szállító

Temesvár.

Ny. 3. 13-*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BLUM ÉS TÁRSA

ELSŐRANGU EGYENRUHÁZATI INTÉZET

BUDAPEST IV, Kossuth Lajos-utca 14/16. sz.

Mesteri szabású, izlésteljes csinos kiállítású
erdészeti és erdő altiszti egyenruhák

nemkülönbén felszerelési cikkek szállítására.

Ezen lap előfizetői által nálunk rendelt cikkek számlaösszegéből 1 1/2 %-ot adunk át a fentebb ter-
vezett erdőaltiszti alap javára.

Hivatalos úton részletfizetésre

is eszközölhetők a megrendelések; az ily megrendeléseket, hosszas gyakorlatunk alatt — a betekinthető számos
elismerő nyilatkozatok tanúsága szerint, — mindenkor, az igen tisztelt megrendelők legteljesebb megelégedésére
hoztuk kivitelbe.

Polgári ruhák

a legújabb francia- és angol-divat szerint, szinte *jutányos árban* készíttetnek. Vevőink kényelmére bármely szakmánkba nem
vágó cikket készsággel beszerzünk és a vidéki megrendelések kivitelére különösen kiváló gondot és figyelmet
fordítunk.

Kívánatra ingyen és bérmentve küldjük meg *árjegyzékünket* és a hivatalos megrendeléshez szükséges részlet-
fizetési megrendelési ívet. — Bármily csekély megrendelés is a lehető legnagyobb figyelem és pontossággal lesz
kiszolgálva.

Kiváló tisztelettel:

BLUM ÉS TÁRSA

Szerb kir. udvari szállítók.

ő cs. és kir. Fensége József főherceg udvari szállítói. A nagyméltóságú földmívelésügyi
Minisztérium hivatalosan megbízott erdészeti egyenruha szállítói.
Az »Országos Erdészeti Egyesület« rendes tagjai.

E. 6. 13-*